

Erősen kváziöröklődő algebrák

Scheffler Barna

2021. május 14.

A kváziöröklődő algebra (4. definíció) egy viszonylag új fogalom a gyűrűelméletben, az 1980-as évek végén vezette be E. Cline, B. Parshall és L. Scott. Az [1] cikk nyomán kváziöröklődőnek fogunk nevezni egy olyan A algebrát, amelyben rekurzívan konstruálhatunk egy olyan A -ba felérő ideálláncot, melynek elemei adott tulajdonsággal rendelkező idempotens ideálok. Az ideállánc hosszából egy felső korlátot kapunk az algebra globális dimenziójára is (13. állítás).

Iyama egyik cikkében [3] levezette, hogy ha veszünk egy Λ artin algebrát, és egy X végesen generált Λ -modulust, akkor ehhez található egy olyan Y Λ -modulust, hogy ekkor $\Gamma = \text{End}(X \oplus Y)$ kváziöröklődő lesz (9. tétel). E tétel olyan szempontból érdekes számunkra, hogy ebben az esetben Γ globális dimenziójára egy olyan felső becslést kapunk, mely jobb, mint a tetszőleges kváziöröklődő algebra globális dimenziójára vonatkozó becslés. Ringel megmutatta, hogy Iyama konstrukciójára teljesül egy, a kváziöröklődőség-nél erősebb tulajdonság, és ezen speciális tulajdonság segítségével bevezette az erősen kváziöröklődő algebrák fogalmát [2].

A mostani beszámolóban az erősen kváziöröklődő algebrákat tanulmányozunk. A könnyebb átláthatóság érdekében bevezetek néhány olyan fogalmat, mely már az őszi beszámolóban is előkerült. A definíciókat és tételeket ismét szemléletes példákon és ellenpéldákon keresztül próbáljuk megérteni.

1. Definíció. *Egy R kommutatív artin gyűrű feletti végesen generált Λ algebrát artin algebrának nevezünk.*

Az általánosság kedvéért a definíciókban artin algebrát fogunk használni, a gyakorlatban azonban a legtöbbször helyettesíthetjük ezt test feletti véges dimenziós algebrával.

2. Definíció. Legyen J a Λ egységelemes artin algebra Jacobson radikálja. Λ -nak egy I ideálja örökletes, ha:

1. $I^2 = I$, azaz I idempotens
2. $IJI = 0$ (ezt Schur tulajdonságnak fogjuk nevezni)
3. I_Λ projektív, mint jobb Λ -modulus

Az idempotens ideálok megértésében segít a következő lemma:

3. Lemma. Ha $e \in \Lambda$ egy idempotens elem, akkor az e által generált ideál idempotens, azaz $(\Lambda e \Lambda)^2 = (\Lambda e \Lambda)$. Megfordítva, ha Λ artin algebra, és $I^2 = I$ teljesül az I ideálra, akkor létezik egy e idempotens elem úgy, hogy $I = \Lambda e \Lambda$.

4. Definíció. Egy Λ artin algebrát kváziöröklődőnek nevezünk, ha létezik egy olyan

$$0 = I_0 \subset I_1 \subset \dots \subset I_n = \Lambda$$

örökletes ideállánca, melyre I_t/I_{t-1} a Λ/I_{t-1} örökletes ideálja, minden $1 \leq t \leq n$ -re.

Mivel Λ artin, Λ/J félegyszerű, így a Λ/J feletti egyszerű modulusok száma véges. Ugyanakkor a Λ/J feletti egyszerű modulusok pontosan azok, amelyek Λ felett is egyszerűek, így ezek száma is véges.

5. Jelölés. $\mathcal{S}$ -sel jelöljük az egyszerű jobb oldali Λ -modulusok izomorfizmusosztályainak halmazát. Egy $S \in \mathcal{S}$ egyszerű modulus projektív fedője legyen $P(S)$.

A fentivel ekvivalens definíciót kapunk, ha bevezetjük a Δ -filtrálás fogalmát:

6. Definíció. Legyen adott egy $l : \mathcal{S} \rightarrow \{1, 2, \dots, n\}$ (nem feltétlenül bijektív) hozzárendelés. (Abban az esetben, amikor l bijektív, ez megad egy rendezést az egyszerűek halmazán.) Ekkor $\Delta(S)$ a $P(S)$ legnagyobb olyan faktora, melynek az összes S' kompozíciófaktorára $l(S') \leq l(S)$ teljesül. (Vegyük észre, hogy $\Delta(S)$ definíciója egyértelmű.) Ekkor $\Delta(S)$ -t az S -hez tartozó standard modulusnak nevezzük. Ezek halmaza $\Delta = \{\Delta(S) \mid S \in \mathcal{S}\}$. $\mathcal{F}(\Delta)$ -nak nevezzük $\text{Mod-}\Lambda$ azon rész Kategóriáját, amelyben minden modulus Δ -filtrált, azaz $M \in \mathcal{F}(\Delta)$ pontosan akkor, ha:

$$0 = M_0 \subseteq M_1 \subseteq \dots \subseteq M_l = M$$

úgy, hogy minden i -re M_i/M_{i-1} izomorf Δ egyik elemével.

A legtöbb esetben Λ bázisalgebrával fogunk dolgozni. Erre teljesül, hogy az egységelem előáll, mint véges sok primitív ortogonális idempotens összege: $1 = e_1 + e_2 + \dots + e_n$, ahol $e_i e_j = \delta_{ij} e_i$, és semely e_i sem bontható tovább. Ilyen esetben $\Delta(S(i)) = e_i \Lambda / \varepsilon_i \Lambda$, ahol

$$\varepsilon_i = \sum_T e_j \text{ és } T = \{j : j \neq i; l(S(j)) \geq l(S(i))\}.$$

Most pedig tekintsük a kváziöröklődőség ekvivalens definícióját, melyet a Δ -filtrálás segítségével fogalmazzunk meg:

7. Definíció. Egy Λ artin algebra kváziöröklődő az $l : \mathcal{S} \rightarrow \{1, 2, \dots, n\}$ hozzárendelésre nézve, ha minden $S \in \mathcal{S}$ -re létezik egy egzakt sorozat:

$$R(S) \rightarrow P(S) \rightarrow \Delta(S) \rightarrow 0$$

melyre az alábbiak teljesülnek:

1. $R(S)$ olyan $P(S'')$ projektív modulusok direktösszege, melyekre $l(S'') > l(S)$
2. ha S' a rad $\Delta(S)$ kompozíciófaktora, akkor $l(S') < l(S)$
3. minden $S \in \mathcal{S}$ -re $P(S)$ Δ -filtrált.

(Figyeljünk arra, hogy $R(S) \rightarrow P(S)$ -nél nincs megkövetelve az injektivitás!)

A fent megadott l hozzárendelés határozza meg a kváziöröklődő sorrendet. Legyen

$$T_1 = \{i \in \{1, 2, \dots, n\} \mid l(S(i)) \text{ értéke maximális} \}$$

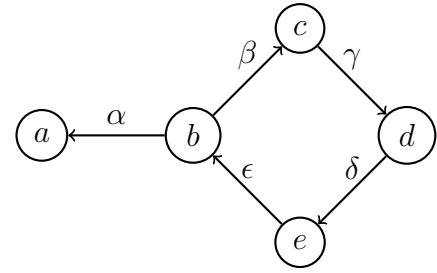
Legyen I a $\{P(i) : i \in T_1\}$ által generált kétoldali ideál. Ekkor a megadott feltételek garantálják, hogy I örökletes ideál legyen Λ -ban. Ezután, legyen

$$T_2 = \{i \in \{1, 2, \dots, n\} - T_1 \mid l(S(i)) \text{ értéke maximális} \}$$

Ekkor a T_2 -beli projektívek által generált kétoldali ideál örökletes lesz Λ/I -ben. Ezt az eljárást folytatva megkapjuk Λ örökletes ideálláncát az l hozzárendelésre nézve.

A legtöbb esetben l bijektív, így minden lépésben egyetlen projektív által generált kétoldali ideál szerint faktorizálunk. Az általánosság kedvéért azonban a definícióban megengedjük a nem bijektív esetet is.

Kövessük figyelemmel az alábbi példát, melyben kiszámoljuk a Δ -kat egy rögzített l sorrendre. Ezután észrevehetjük, hogy az l megváltoztatásával a Δ -k is változnak, mely azt mutatja, hogy a kváziöröklődő tulajdonság függ az l megválasztától. (Azaz előfordulhat, hogy egy algebra egy adott sorrenddel kváziöröklődő, de egy másikkal nem az.)

1. ábra. A gráfja

Legyen A az 1. ábrán látható gráfhoz tartozó gráfalgebra, amikor az $\gamma\delta = 0$; $\delta\epsilon = 0$ relációkkal faktorizálunk! Ekkor:

$$A_A = a \oplus a \begin{smallmatrix} b \\ c \\ d \end{smallmatrix} \oplus \begin{smallmatrix} c \\ d \end{smallmatrix} \oplus \begin{smallmatrix} d \\ e \end{smallmatrix} \oplus a \begin{smallmatrix} e \\ b \\ c \\ d \end{smallmatrix}$$

A csúcsokhoz tartozó egyszerűek először legyenek ábécé sorrendben számozva, azaz $l(a) = 1, \dots, l(e) = 5$. Ezt kapjuk:

$$A_A = a \oplus a \begin{smallmatrix} b \\ c \\ d \end{smallmatrix} \oplus \begin{smallmatrix} c \\ d \end{smallmatrix} \oplus \begin{smallmatrix} d \\ e \end{smallmatrix} \oplus a \begin{smallmatrix} e \\ b \\ c \\ d \end{smallmatrix}$$

Vagyis az adott l esetén $\Delta(e) = a \begin{smallmatrix} e \\ b \\ c \\ d \end{smallmatrix}$; $\Delta(d) = d$; $\Delta(c) = c$; $\Delta(b) = a \begin{smallmatrix} b \\ c \\ d \end{smallmatrix}$; $\Delta(a) = a$, amelyről nyilvánvalóan látszik, hogy nem kváziöröklődő sorrend, mivel az ötödik idempotens által generált ideál nem projektív.

Ha most az $l'(a) = 1$; $l'(b) = 4$; $l'(c) = 5$; $l'(d) = 3$; $l'(e) = 2$; sorrendet tekintjük:

$$A_A = a \oplus a \begin{smallmatrix} e \\ b \\ c \\ d \end{smallmatrix} \oplus \begin{smallmatrix} d \\ e \end{smallmatrix} \oplus a \begin{smallmatrix} b \\ c \\ d \end{smallmatrix} \oplus \begin{smallmatrix} c \\ d \end{smallmatrix}$$

Így pedig $\Delta(c) = \begin{smallmatrix} c \\ d \end{smallmatrix}$; $\Delta(b) = a \begin{smallmatrix} b \\ c \\ d \end{smallmatrix}$; $\Delta(d) = \begin{smallmatrix} d \\ e \end{smallmatrix}$; $\Delta(e) = e$; $\Delta(a) = a$, melyek egy kváziöröklődő sorrendet adnak. (A Δ -filtrálást a színek mutatják.)

A kváziöröklődő algebra globális dimenziójára igaz az alábbi becslés:

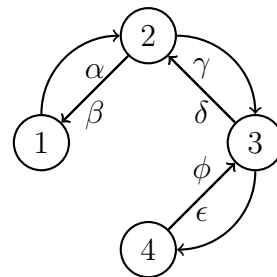
8. Állítás. *Egy Λ kváziöröklődő algebrára, melynek örökletes ideállánca:*

$$0 = I_0 \subset I_1 \subset \dots \subset I_n = \Lambda$$

teljesül, hogy $gl \dim \Lambda \leq 2n - 2$.

Ez a becslés lehet persze éles is, vegyük ehhez a 2. ábrán szereplő B gráfalgebrát, mikor az $\alpha\gamma = \gamma\epsilon = \delta\beta = \phi\delta = \gamma\delta - \beta\alpha = \epsilon\phi - \delta\gamma = \phi\epsilon = 0$ által generált ideállal faktorizálunk. Ekkor az $l(S(i)) = i$ sorrendre nézve kváziöröklődő algebrát kapunk:

$$B_B = \begin{matrix} 1 \\ 2 \\ 1 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 1 & 2 \\ 2 & 3 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 2 & 3 \\ 3 & 4 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 4 \\ 3 \end{matrix}$$

2. ábra. B gráfja

Látszik továbbá az is, hogy semmilyen más sorrendben nem kaphatunk kváziöröklődő algebrát. Ugyanis $P(1)$ -re, $P(2)$ -re és $P(3)$ -ra nem teljesül a Schur tulajdonság, így azokkal nem kezdhetünk (hiszen azon i -re, melyre $l(i)$ maximális, $\Delta(i) = P(i)$). Sőt B/Be_4B -ben is csak $P(3)$ faktorára teljesül (és így tovább). Vagyis az örökletes lánc hossza 4. A fenti becslés szerint $gl \dim B \leq 6$, de itt $gl \dim B = 6$ teljesül, mivel $S(4)$ projektív dimenziója 6:

$$0 \rightarrow \begin{matrix} 4 \\ 3 \end{matrix} \rightarrow \begin{matrix} 2 & 3 \\ 3 & 4 \end{matrix} \rightarrow \begin{matrix} 1 & 2 \\ 2 & 3 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 4 \\ 3 \end{matrix} \rightarrow \begin{matrix} 1 \\ 2 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 2 & 3 \\ 3 & 4 \end{matrix} \rightarrow \begin{matrix} 1 & 2 \\ 2 & 3 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 4 \\ 3 \end{matrix} \rightarrow \begin{matrix} 2 & 3 \\ 3 & 4 \end{matrix} \rightarrow \begin{matrix} 4 \\ 3 \end{matrix} \rightarrow 4 \rightarrow 0$$

Most pedig rátérhetünk Iyama eredményére:

9. Tétel. (Iyama) Legyen Λ egy artin algebra, X egy végesen generált Λ -modulus. Ekkor létezik egy Y Λ -modulus, hogy $\Gamma = \text{End}(X \oplus Y)$ kváziöröklődő, n hosszú örökletes láncsal. Erre a Γ -ra az is teljesül, hogy $gl \dim \Gamma \leq n$.

A globális dimenzióra vonatkozó becslést Ringel [2] cikke magyarázza. Ő a projektív modulusok egy speciális tulajdonságából vezeti le Iyama eredményét, s az ilyen kváziöröklődő algebrákat erősen kváziöröklődőnek nevezi.

10. Definíció. Legyen Λ egy artin algebra, ebben jelölje $\mathcal{S}$ az egyszerű modulusok izomorfizmusosztályainak halmazát, továbbá $P(M)$ az M modulus projektív fedőjét!

Λ jobbról erősen kváziöröklődő (RSQH), ha minden $S \in \mathcal{S}$ -re a következő sorozat egzakt:

$$0 \rightarrow R(S) \rightarrow P(S) \rightarrow \Delta(S) \rightarrow 0$$

és létezik egy $l : \mathcal{S} \rightarrow \{1, 2, \dots, n\}$ hozzárendelés, mely az alábbi tulajdonságokkal rendelkezik:

1. $R(S)$ olyan $P(S'')$ projektív modulusok direkt összege, melyekre $l(S'') > l(S)$
2. ha S' a $\text{rad}\Delta(S)$ kompozíciófaktora, akkor $l(S') < l(S)$

Λ balról erősen kváziöröklődő (LSQH), ha létezik egy olyan $l' : \mathcal{S} \rightarrow \{1, 2, \dots, n\}$ hozzárendelés, mely szerint Λ^{op} jobbról erősen kváziöröklődő.

Λ erősen kváziöröklődő (SQH), ha létezik egy olyan közös $l : \mathcal{S} \rightarrow \{1, 2, \dots, n\}$ hozzárendelés, mely szerint Λ és Λ^{op} is jobbról erősen kváziöröklődő.

11. Megjegyzés. Vegyük észre, hogy a 7. definíció szerint egy jobbról erősen kváziöröklődő algebra egyben kváziöröklődő is ugyanarra az l hozzárendelésre nézve. (Most ugyanis az $R(S) \rightarrow P(S)$ leképezés injektivitása miatt automatikusan teljesül a kváziöröklődőség definíciójában szereplő 3., fitráltsági feltétel.)

Érdemes kimondani az RSQH tulajdonság egy másik jellemzését is.

A 10. definícióban előforduló egzakt sorozat garantálja, hogy egy RSQH algebraiban minden $\Delta(i)$ projektív dimenziója legfeljebb 1. Megfordítva, ha egy olyan kváziöröklődő algebrát veszünk, melyben minden $\Delta(i)$ projektív dimenziója legfeljebb 1, akkor a 7. definícióban szereplő egzakt sorozatban a $R(S) \rightarrow P(S)$ leképezés injektív válik, vagyis éppen egy RSQH algebrát kapunk. Tehát igaz az alábbi jellemzés:

12. Állítás. Egy Λ artin algebra pontosan akkor RSQH algebra az l hozzárendeléssel, ha Λ kváziöröklődő az l hozzárendeléssel, és minden Δ projektív dimenziója legfeljebb 1.

A jobbról erősen kváziöröklődő algebra globális dimenziójára a felső becslés jobb, mint a tetszőleges kváziöröklődő algebra globális dimenziójára vonatkozó becslés:

13. Állítás. Legyen Λ jobbról erősen kváziöröklődő algebra, melynek örökletes ideállánca:

$$0 = I_0 \subset I_1 \subset \dots \subset I_n = \Lambda$$

Ekkor gl $\dim \Lambda \leq n$.

Az előző esethez hasonlóan, itt is lehet éles a becslés. Ehhez vegyük az 1, 2, ... n csúcsokkal rendelkező irányított kört (3. ábra), melynek α_i éle $i + 1$ -ből i -be mutat (és α_n 1-ből n -be). Legyen Γ a fenti gráfhoz tartozó gráfalgebra faktora az $\alpha_i \alpha_{i-1} = 0$ ($1 \leq i < n$) által generált ideálnál! Ekkor:

$$\Gamma_\Gamma = \begin{matrix} 1 \\ n-1 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 2 \\ 1 \end{matrix} \oplus \dots \oplus \begin{matrix} n \\ n-1 \end{matrix}$$

Az $l(S(i)) = i$ sorrendben $j \geq 2$ -re $\Delta(j) = P(j)$, azaz $R(j) = 0$; míg $j = 1$ -re $\Delta(1) = S(1)$, és kapjuk a

$$0 \rightarrow \overset{n}{n-1} \rightarrow \overset{1}{\underset{n-1}{n}} \rightarrow 1 \rightarrow 0$$

egzakt sort. Mivel az adott sorrendre a kváziöröklődőség is nyilvánvalóan adódik, kapjuk, hogy Γ jobbról erősen kváziöröklődő. Ugyanakkor az is látszik, hogy $pr \dim S(i) = i$, így $gl \dim \Gamma = n$.

Ugyanezen a példán azt is ellenőrizhetjük, hogy létezik olyan algebra, mely jobbról erősen kváziöröklődő egy adott sorrendre, balról azonban nem erősen kváziöröklődő ugyanerre a sorrendre.

Ehhez Γ^{op} -ot kell vizsgáljuk. Az irányítatlan gráfstruktúra megmarad, viszont a nyilakat most az ellenkező irányítással látjuk el, a faktorizáló relációk is megfordulnak, vagyis $\alpha_{i-1}\alpha_i = 0$ -kat kapunk ($1 \leq i < n$).

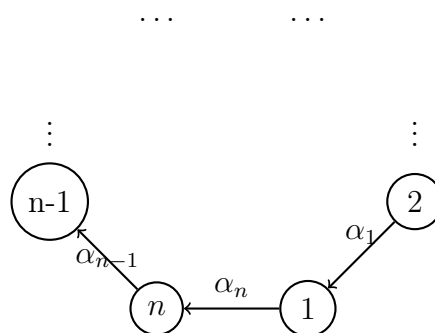
$$\Gamma_{\Gamma^{op}}^{op} = \frac{1}{2} \oplus \dots \oplus \overset{n-2}{\underset{n-1}{n}} \oplus \overset{n-1}{\underset{1}{n}} \oplus \frac{n}{1}$$

Ha ugyancsak az $l(S(i)) = i$ sorrendet tekintjük, akkor $\Delta(n) = P(n)$, és az összes többi j -re $\Delta(j) = S(j)$. Azonban ezekre a j -kre $pr \dim S(j) = n - j$, így nem létezhet az erősen kváziöröklődőséghez szükséges egzakt sor. Vagyis Γ balról nem erősen kváziöröklődő az l sorrendre.

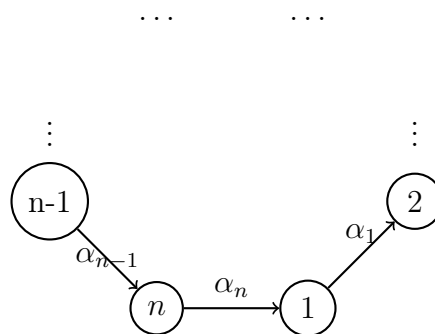
Hasonló ellenpéldát ad a Nakayama-algebrák másik típusa is:

14. Példa. Legyen Λ egy olyan Nakayama algebra, melynek gráfja egy n hosszú lánc, (melyben a nyilak a nagyobb számoktól a kisebbek felé mutatnak) és van benne legalább egy reláció. Ekkor Λ jobbról erősen kváziöröklődő az $l(S(i)) = i$ sorrendre nézve, hiszen $\Delta(i) = P(i)$. Balról azonban nem lesz erősen kváziöröklődő erre a sorrendre, hiszen ekkor a $\Delta(i) = S(i)$, és a reláció létezése miatt lesz olyan j , melyre $pr \dim S(i) > 1$.

A következő példában azt mutatjuk be, hogy létezik olyan algebra, mely egy adott rendezésre jobbról erősen kváziöröklődő, balról azonban nem erősen kváziöröklődő semmilyen rendezésre sem, vagyis jogos a fenti definíció, hogy megkülönböztetünk jobb- és baloldali erősen kváziöröklődőséget.

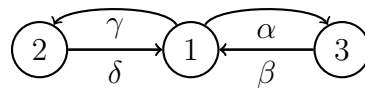

3. ábra. Γ gráfja

4. ábra. Γ^{op} gráfja

Legyen D a 5. ábrán látható gráf faktora a $\delta\gamma = \delta\alpha = \beta\alpha = \beta\gamma\delta = 0$ relációk által generált ideál szerint!

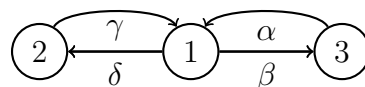

5. ábra. D gráfja

$$D_D = \begin{matrix} 2 & 1 & 3 \\ 1 & \frac{3}{2} & 2 \\ \oplus & & \oplus \\ 2 & & 3 \\ & & 1 & 2 \end{matrix}$$

Az $l(S(i)) = i$ rendezéssel nyilvánvalóan egy kváziöröklődő algebra, $\Delta(2) = P(2)$; $\Delta(3) = P(3)$ valamint $R(1) = P(2) \oplus P(3)$ projektív, így erre a sorrendre D jobbról erősen kváziöröklődő.

Tekintsük most a D^{op} oppozit algebrát, melyet úgy írhatunk le, hogy az eredeti gráfon a nyilak, valamint a relációk sorrendje megváltozik: $\gamma\delta = \alpha\delta = \alpha\beta = \delta\gamma\beta = 0$.

6. ábra. D^{op} gráfja

$$D_{D^{op}}^{op} = \begin{matrix} 3 & 1 & 2 \\ 1 & \frac{2}{3} & 1 \\ \oplus & & \oplus \\ 3 & & 1 \\ & & 1 & 3 \end{matrix}$$

Látható, hogy D^{op} csakis az $l(S(i)) = i$ rendezéssel lesz kváziöröklődő algebra, (mely szükséges feltétele a jobbról erősen kváziöröklődőségnak). Így ha erre a sorrendre nem jobbról erősen kváziöröklődő, akkor D^{op} semmilyen sorrendben sem lehet jobbról erősen kváziöröklődő, vagyis D semmilyen sorrendben sem lesz balról erősen kváziöröklődő. Mivel $\Delta(1) = S(1)$, melynek projektív dimenziója $2 > 1$:

$$0 \rightarrow \begin{matrix} 3 \\ 1 \end{matrix} \rightarrow \begin{matrix} 2 \\ \frac{3}{1} \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 3 \\ 1 \end{matrix} \rightarrow \begin{matrix} 3 & 1 \\ 1 & 1 \end{matrix} \rightarrow 1 \rightarrow 0$$

kapjuk, hogy a fenti algebra valóban olyan, hogy az $l(S(i)) = i$ sorrenddel jobbról erősen kváziöröklődő, de balról semelyik sorrenddel sem erősen kváziöröklődő.

Az erősen kváziöröklődő (SQH) algebrákra még erősebb dimenziókorlát teljesül:

15. Állítás. *Ha Λ erősen kváziöröklődő (azaz mindkét oldalról erősen kváziöröklődő ugyanarra a rögzített sorrendre), akkor $gl \dim \Lambda \leq 2$.*

A megfordítás azonban csak részben igaz: ha $gl \dim \Lambda \leq 2$, akkor Λ balról erősen kváziöröklődő, jobbról erősen kváziöröklődő, de nem feltétlenül erősen kváziöröklődő.

Az alábbiakban mutatunk egy példát a 15. állítás második felére, vagyis egy olyan ≤ 2 globális dimenziójú algebrára, mely nem erősen kváziöröklődő.

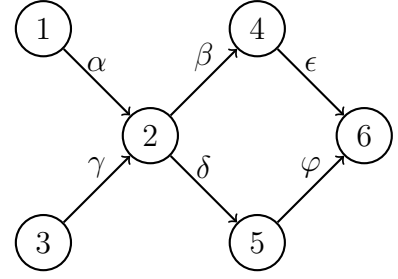
Tekintsük ehhez azt a G algebrát, amit a 7. ábrán látható gráfból kapunk, ha a következő relációkkal faktorizálunk: $\alpha\beta = \gamma\delta = \beta\epsilon - \delta\varphi = 0$. Ekkor:

$$G_G = \frac{1}{2} \oplus 4 \frac{2}{6} \frac{5}{5} \oplus \frac{3}{4} \oplus \frac{4}{6} \oplus \frac{5}{6} \oplus 6$$

$$0 \rightarrow \frac{4}{6} \rightarrow 4 \frac{2}{6} \frac{5}{5} \rightarrow \frac{1}{2} \rightarrow 1 \rightarrow 0$$

$$0 \rightarrow 6 \rightarrow \frac{4}{6} \oplus \frac{5}{6} \rightarrow 4 \frac{2}{6} \frac{5}{5} \rightarrow 2 \rightarrow 0$$

$$0 \rightarrow \frac{5}{6} \rightarrow 4 \frac{2}{6} \frac{5}{5} \rightarrow \frac{3}{4} \rightarrow 3 \rightarrow 0$$

7. ábra. G gráfja

Így $pr \dim S(1) = pr \dim S(2) = pr \dim S(3) = 2$, míg a többi esetben: $pr \dim S(4) = pr \dim S(5) = 1$; $pr \dim S(6) = 0$, vagyis G_G valóban olyan, hogy $gl \dim G_G = 2$.

Másrésről az is látszik, hogy G jobbról erősen kváziöröklődő az $l(S(6)) = 6$; $l(S(3)) = 5$; $l(S(1)) = 4$; $l(S(2)) = 3$; $l(S(5)) = 2$; $l(S(4)) = 1$ sorrendre nézve:

$$G_G = \frac{4}{6} \oplus \frac{5}{6} \oplus 4 \frac{2}{6} \frac{5}{5} \oplus \frac{1}{2} \oplus \frac{3}{4} \oplus 6$$

Ugyanis l egy olyan kváziöröklődő sorrendet határoz meg, melyben a Δ -k projektív dimenziója 0 ($\Delta(6)$, $\Delta(3)$ és $\Delta(1)$ esetében) vagy 1 ($\Delta(2)$, $\Delta(5)$ és $\Delta(4)$ esetében).

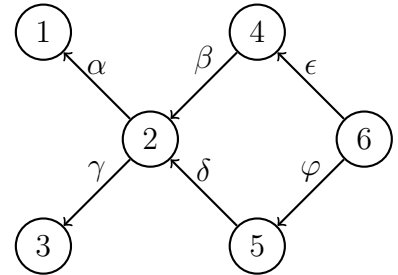
Ha pedig G^{op} -ot nézzük a 8. ábrán (fordított nyilak és relációk), akkor jelöljük $'$ -vel a G^{op} -hoz tartozó egyszerűeket és deltákat, hogy megkülönböztessük a G -beliektől. Így:

$$G_{G^{op}}^{op} = 1 \oplus 1 \frac{2}{3} \frac{3}{3} \oplus 3 \oplus \frac{4}{2} \oplus \frac{5}{1} \oplus 4 \frac{6}{2} \frac{5}{5}$$

$$0 \rightarrow 1 \rightarrow 1 \frac{2}{3} \frac{3}{3} \rightarrow \frac{4}{2} \rightarrow 4 \rightarrow 0$$

$$0 \rightarrow 3 \rightarrow 1 \frac{2}{3} \frac{3}{3} \rightarrow \frac{5}{1} \rightarrow 5 \rightarrow 0$$

$$0 \rightarrow 1 \frac{2}{3} \frac{3}{3} \rightarrow \frac{4}{2} \oplus \frac{5}{1} \rightarrow 4 \frac{6}{2} \frac{5}{5} \rightarrow 6 \rightarrow 0$$

8. ábra. G^{op} gráfja

Tehát $pr \dim S'(1) = pr \dim S'(3) = 0$; $pr \dim S'(2) = 1$ és $pr \dim S'(4) = pr \dim S'(5) = pr \dim S'(6) = 2$, így $gl \dim G^{op} = 2$, ami persze megegyezik $gl \dim G$ -vel.

Továbbá, G^{op} jobbról erősen kváziöröklődő az $l'(S(i)) = i$ sorrendre nézve (melyben $pr \dim \Delta'(2) = 1$, az összes többire pedig 0):

$$G_{G^{op}}^{op} = 1 \oplus \begin{matrix} 2 \\ 1 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 3 \\ 3 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 4 \\ 2 \\ 3 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 5 \\ 2 \\ 1 \end{matrix} \oplus \begin{matrix} 6 \\ 4 \\ 2 \end{matrix} \oplus 5$$

Be kell még látni, hogy nincs olyan l_0 rendezés, melyre G és G^{op} egyszerre jobbról erősen kváziöröklődő. Tegyük fel indirekt, hogy van ilyen l_0 . Ekkor vehetjük azon i -t melyre bármely j -re $l_0(i) < l_0(j)$ (vagyis $l_0(i)$ a lehető legkisebb). Ekkor $\Delta_0(i) = \Delta'_0(i) = S(i) = S'(i)$. Láttuk azonban, hogy minden i -re $pr \dim S(i) = 2$, vagy $pr \dim S'(i) = 2$, és ez ellentmondana az SQH tulajdonságnak (ott ugyanis a Δ -k projektív dimenziója legfeljebb 1).

Hivatkozások

- [1] VLASTIMIL DLAB - CLAUD MICHAEL RINGEL, *Quasi-hereditary algebras*, Illinois Journal of Mathematics Volume 33, Number 2, Pages 280-291, Summer 1989
- [2] CLAUD MICHAEL RINGEL, *Iyama's finiteness theorem via strongly quasi-hereditary algebras*, J. Pure Appl. Algebra, 214, no. 9, Pages 1687–1692, 2010
- [3] OSAMU IYAMA, *Finiteness of representation dimension*, Proceedings of the American Mathematical Society Volume 131. Number 4, Pages 1011-1014, 2003
- [4] MAYU TSUKAMOTO, *Strongly quasi-hereditary algebras and rejective subcategories*, Nagoya Mathematical Journal, Volume 237, Pages 10-38, March 2020